

คนไทในเวียดนามเหนือ
ภาษาและชนบทรรมนิยมบางอย่าง
The Tais of North Vietnam:
Brief Cultural and Linguistic Sketches

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์⁺
Wilaiwan Khanittanan

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงคนพูดภาษาตระกูลไทในเวียดนามเหนือ 4 กลุ่มคือ คนไต คนไทดำ คนนุง และคนไฮ ในแง่ของภาษาและชนบทรรมนิยมประเพณี และกล่าวถึงความป็นมาของคนไทในเวียดนามและเสนอความคิดเรื่องที่มาของคำว่า “ไท” คนพูดภาษาตระกูลไททั้ง 4 กลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลจากจีนและไม่ได้นับถือศาสนา

Abstract

This article gives brief cultural and linguistic sketches of four Tai – speaking groups – Nung, Tay, Black Tai and Diao. These peoples live in North Vietnam and all are animists. The article also discusses the origin of the word ‘Tai’.

ภาษาตระกูลไท

นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยหลายท่าน อาทิ William J. Gedney Haudricourt และ Li Fang Kuei ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาตระกูลไทที่มีพูดอยู่ในประเทศต่าง ๆ รวมถึงภาษาไทยในประเทศไทยด้วย และได้เสนอจัดจำแนกภาษาในตระกูลไทเหล่านี้ออกเป็นสาขาต่าง ๆ การจัดจำแนกซึ่งเป็นที่ยอมรับและใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันคือ การจัดจำแนกของ Li Fang Kuei (ค.ศ. 1960) ซึ่งเขาเสนอไว้ในบทความเรื่อง A Tentative Classification of Tai Languages เขาเสนอแบ่งภาษาในตระกูลไท (Tai) ออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาเหนือ (Northern) สาขากลาง (Central) และสาขาคะวันตักเฉียงใต้ (Southwestern) เขาใช้วิวัฒนาการของเสียงและคำศัพท์เป็นเครื่องแบ่งแยกภาษาออกเป็นสาขา ลักษณะเด่นของแต่ละกลุ่มที่ Li Fang Kuei อธิบายไว้มีตัวอย่างดังนี้

สาขาเหนือ (Northern branch)

ปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษากลุ่มนี้อยู่ในจีน (และเวียดนาม) กว่า 10 ล้านคน ตัวอย่างชื่อภาษาในสาขานี้ได้แก่ แสก (Saek) ย้อย/ไย้ (Dioi) วุมิง (Wuming) เจียน-เจียง (Chien-Chiang) ลิโป (Lipo) ไปอ้าย (Po-ai) เทียนโจว (Tienchow) ลิงยูน (Ling Yun) ลักษณะเด่นของภาษาในกลุ่มนี้คือ

1. เสียงโทโบราณ (Proto-Tai) *mw พัฒนาเป็น f
2. เสียงควบกล้ำโทโบราณ *nr- *dr- *thr- *xr- *tl- พัฒนาเหลือเพียงเสียง /r/ หรือ /l/ ในปัจจุบัน
3. เสียงโทโบราณ *tr พัฒนาเป็น /r/ บ้าง /t/ บ้าง /pr/ บ้าง
4. เสียงสระประสม กลายเป็นสระเดี่ยวในภาษาปัจจุบัน
5. เสียงพยัญชนะโทโบราณที่เป็นธนิธและลิธิล ไม่ต่างกันในปัจจุบัน
6. มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่ม เช่น

	คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม			
	ภาษา	ภาษา	ภาษา	ภาษา
	Pay	Feng Shan	Wuming	Saek (แสก)
ดัก *hrug C1	rug	hug	rug	rug
นัว *ɣiaŋ B2	ɣiaŋ	ɣiaŋ	ɣiŋ	ɣiaŋ
“ซันเท้า” *kleu C1	tiaw	ceu	kyu	-
“เอว” *hwaat DL1	hwaat	hwaat	hwaat	-
“แบก” *gwaat DL2	hwaat	hwaat	hwaat	khuat
“ดำ” *von C2	fon	fon	fon	-

สาขากลาง (Central branch)

ปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษานี้อยู่ในกวางสี ประเทศจีน และชายแดนระหว่างจีนและเวียดนาม มีผู้พูดภาษาสาขานี้ประมาณ 3-4 ล้านคน ตัวอย่างชื่อภาษาในกลุ่มนี้ได้แก่ ลุงโจว (Lungchow) โท่ (Tho) นุง (Nung) ไต (Tay) ลุงมิง (Lungming) เทียนเป่า (Tienpao) ลักษณะเด่นของภาษาคือ

1. เสียงโทโบราณ *tr- *thr- พัฒนาเป็น /th/
2. เสียงโทโบราณ *pr- *ʔbl/?br *vl/vr พัฒนาเป็น /phj/ /bj/ และ /pj/ ตามลำดับ
3. เสียงโทโบราณ *f พัฒนาเป็น ph
4. เสียงโทโบราณ *ɽ กลายเป็นเสียง k
5. มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มน้อยที่สุดเพียง 3 คำ คือ “ขึ้น” “เมฆ” “มีด” และ “กำไล”

สาขตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern branch)

ภาษาสาขานี้มีจำนวนผู้ใช้ภาษามากที่สุดคือ กว่า 70 ล้านคน เพราะประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนลาวก็รวมอยู่ในสาขานี้ ลักษณะเด่นของภาษาคือ

1. เสียงโทโบราณ *b *d *g กลายเป็น /ph/ /th/ /kh/
2. เสียงโทโบราณ *br *bl กลายเป็น /ph/ | *gl/ /gr* กลายเป็น /kh/
3. เสียงโทโบราณ *ɽ กลายเป็น /kh/
4. เสียงโทโบราณ *hr กลายเป็น /r/
5. เสียงโทโบราณ *thr *xr กลายเป็น /h/
6. มีศัพท์เฉพาะกลุ่มมากมาย เช่น

	คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม				
	Siamese	Lao	DeHong	White Tai	Black Tai
ดิน *ʔdin A1	din	din	lin	din	din
ตัว(ตน) *ɽij A2	khij	khij	xij	xij	kiɽ
“ตะกร้า” *zaa C2	saa	saa	saa	(lue) saa	-
“ผ้าถุง” *sin C1	sin	sin	sin	sin	sin
“20” *zaaw A2	-	saaw	saaw	saaw	saaw
“1000” *ban A2	phan	phan	pan	pan	pan
“10,000” *hmium B1	mun	mun	mun	mun	mun
“100,000” *sen 01	seen	seen	sen	sen	sen
“ล้าน” *laan C2	laan	laan	laan	-	laan

(รวบรวมจาก Luo Yong Xian, 1997)

ผู้พูดภาษาไทสาขานี้อยู่ในประเทศไทย ลาว เวียดนาม เมียนมาร์ อินเดีย มาเลเซียและกัมพูชา ตัวอย่างชื่อภาษาในสาขานี้ได้แก่ ไทดำ ไทขาว ไทแดง ลื้อ คำตี้ พากะ ลาว (ทั้งประเทศ) ไทย (ทั้งประเทศ)

ภาษาตระกูลไทที่มีชื่ออยู่ในเวียดนามเหนือมีกระจายอยู่ทั้ง 3 สาขา คือ ภาษาไย (Dioi) อยู่สาขาเหนือ ภาษาไตและนุงอยู่สาขากลาง และภาษาไทดำ อยู่สาขาตะวันตกเฉียงใต้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้พูดภาษาตระกูลไท คือ ไม่ใช่ทุกคนที่พูดภาษาตระกูลไทเรียกตนเองว่าเป็นคนไท/ไต โดยเฉพาะในสาขา Northern ไม่มีคนกลุ่มใดเลยที่ใช้ชื่อว่า “ไท/ไต” กลุ่มคน Dioi ก็เรียกตัวเองว่าเป็นคน “ไย” กลุ่มคน Saek ก็เรียกตนเองว่า “คนแซก” เป็นต้น และแม้แต่ Nung กลุ่ม Central (มี Nung กลุ่ม Northern ด้วย) ก็เรียกตนเองว่าเป็นคนนุง ไม่ใช่คนไต ในสาขา Southwestern ก็มี “ลาว” ที่ไม่นับตนเองว่าเป็นคนไท/ไต ดังนั้น การตั้งชื่อตระกูลภาษาว่า “ไท” (Tai) จึงเป็นการตั้งชื่อตามคนส่วนใหญ่ในสาขา Central และ Southwestern เท่านั้น การที่คนพูดภาษาตระกูลเดียวกันเรียกชื่อตนเองต่างกันย่อมบ่งบอกถึงวิวัฒนาการที่ต่างกัน นับเป็นจุดที่น่าสนใจติดตามศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ ในแง่ของภาษาเขียน มีแต่คนพูดภาษาไทสาขา Southwestern เท่านั้นที่มีภาษาเขียนของตนเอง อาทิ ภาษาไทยในประเทศไทย ภาษาลาว ภาษาเต๋อง (De Hong) ภาษาไทอาหม ไทคำตี้ ไทพากะ ไทไถ่ ตอน ไทขาว กลุ่มคนที่มีภาษาเขียนใช้เกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจึงอาจกล่าวได้ว่า การยอมรับนับถือศาสนาพุทธมีส่วนทำให้คนไทมีภาษาเขียนไว้บันทึกเรื่องราวทางศาสนา แต่การสรุปนี้ก็มีข้อยกเว้น กล่าวคือ คนไทอาหมในอินเดีย คนไทขาว คนไทดำในเวียดนามซึ่งไม่ได้นับถือศาสนาพุทธก็มีภาษาเขียนใช้ และนี่ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่สมควรจะต้องมีการค้นคว้าหาคำตอบ คนพูดภาษาไททั้ง 4 กลุ่มในการศึกษานี้ คือ ไย นุง ไต และไทดำ ล้วนนับถือผีและไม่ได้นับถือพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่นใด ๆ คนทั้ง 4 กลุ่มก็เหมือนกับคนเวียดนามอื่น ๆ ที่เคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนมาแต่โบราณเป็นเวลานาน นับได้เป็น 1000 ปี (Huard and Durand, 1998: 24) ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และพิธีกรรมหลายอย่างของคนเหล่านี้จึงแสดงถึงอิทธิพลของจีนอย่างชัดเจน ต่างจากคนลาวและคนไทยในประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียผ่านศาสนาพุทธ

ในทางภาษาศาสตร์การพิจารณาว่า ภาษาของคนกลุ่มใดเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลไทหรือไม่ บอกได้จากการมีคำศัพท์มรดก (cognate) เหมือนกัน คำศัพท์มรดกเป็นคำที่เคยมีใช้ อยู่ในสังคมของคนไทโบราณ (Proto-Tai) ก่อนที่คนไทจะต่างแยกย้ายกันไปตามถิ่นฐานต่าง ๆ และเมื่อคนไทแยกตัวกันไปต่างถิ่นภาษาไทซึ่งเป็นมรดกติดตัวไปใช้ด้วย จึงทำให้คน

ไทในถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลกันและไม่เคยพบปะกันเป็นเวลาหลายร้อยปี ยังมีคำศัพท์ในภาษาเหมือนกันอยู่ เช่น คำว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง ผม หู ตา บ้านเรือน นา ไร่ ผัก ไข่ หมู กิน นอน มา เห็น เบา ใหญ่ สี เจ็ด ลิบ ฯลฯ ในปัจจุบันนี้มีผู้รวบรวมคำศัพท์มรดกไทโบราณไว้ได้ 2000 กว่าคำ (Li, 1977; Luo, 1997) ในบรรดาคำศัพท์ 2000 คำนี้มีลักษณะสำคัญทางภาษาศาสตร์ประการหนึ่งคือ เมื่อนำศัพท์เดียวกันจากภาษาถิ่นต่าง ๆ มาเทียบกันจะมี “เสียงเทียบ” หรือ sound correspondences เกิดขึ้น เช่น ภาษาไ้ย้ (Dioi) ซึ่งเป็นภาษาอยู่ในภาษาไทสาขาเหนือ (Dioi) มีเสียง “ร” ซึ่งเทียบได้กับเสียง “ร” และ “ห” ในภาษาไทยในประเทศไทย

ภาษาไ้ย้	ภาษาไทย	ภาษาไ้ย้	ภาษาไทย
ra ¹	haa ⁵ หา	raak ⁵	raak ³ ราก(ไม้, อาเจียน)
ra ²	haa ² ห่า(ฝน)	raan ⁴	raan ⁴ รำน(เรือน)
rin ¹	hin ⁵ หิน	raw ⁴	raw ¹ เรา

ในตัวอย่างนี้ เสียง “ร” (หรือ r) ในภาษาไ้ย้เทียบได้กับเสียง “ห” และเสียง “ร” ในภาษาไทยสยาม (Siamese) เสียงเทียบทั้งที่ต่างกันและเหมือนกัน แสดงถึงวิวัฒนาการทางเสียงที่ต่างกันหรือเหมือนกัน

Keith Weller Taylor เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Birth of Vietnam ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1985 วิทยานิพนธ์ของเขาก็ได้รับตีพิมพ์เป็นหนังสือ เขาได้ค้นคว้าหาหลักฐานการก่อตัวเป็นรัฐของเวียดนาม จากทั้งเอกสารจีนและเอกสารของเวียดนาม ในทำนองเดียวกัน Luo Yong Xian ซึ่งเป็นคนพูดภาษา (ตระกูล) ไทในมณฑลกว่างสีก็ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาตระกูลไท เขาเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเรื่อง The Subgroup Structure of the Tai Languages ในปี ค.ศ. 1997 (ในปี ค.ศ. 1998 วิทยานิพนธ์ของเขาก็พิมพ์เป็นหนังสือ) เขาค้นคว้าเอกสารจีนเพื่อหาหลักฐานเกี่ยวกับกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไท งานค้นคว้าและงานเขียนของ 2 ท่านนี้ให้ข้อมูลและแนวคิดที่สำคัญแก่วงการเวียดนามศึกษาและไทศึกษาเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการค้นคว้าหาร่องรอยของคนพูดภาษาเวียดนามและคนพูดภาษาตระกูลไทย้อนหลังไปเป็นเวลา 1000-2000 ปี ของทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเรื่องยากมากด้วยสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญที่สุดในความเห็นของผู้เขียนบทความนี้คือ ความคิดเกี่ยวกับ “ความเป็นคนเวียดนาม” และ “ความเป็นคนไท” ยังไม่ได้ก่อตัวเป็นรูปธรรมที่เด่นชัดและชื่อ “ไท” และชื่อ “เวียดนาม” ยังไม่เป็นที่ใช้กันแพร่หลาย จีนเองแม้จะมีภาษาเขียน

วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2545

มายาวนานถึง 4000 ปี แต่ในบันทึกจีนก็ไม่ได้แยก “เวียดนาม” และ “ไท” ว่าเป็นกลุ่มคนที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มอื่น ๆ ที่จีนเรียกรวม ๆ กันว่าเป็นคน “เยว่”

ประวัติความเป็นมาของเวียดนามและคนพื้นเมืองในเวียดนาม

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเวียดนามโดยสังเขป เพื่อจุดประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงว่าคนเวียดนามและคนพูดภาษาตระกูลไทมีวิวัฒนาการทางสังคมร่วมกันมาเป็นเวลานานนับเป็นพัน ๆ ปีในอาณาบริเวณที่เป็นเวียดนามในปัจจุบัน

2. เพื่อแสดงว่า “ความเป็นเวียดนาม” และ “ความเป็นไท” เริ่มมีพัฒนาการเมื่อประมาณ 2000 ปีที่ผ่านมา และเริ่มปรากฏตัวชัดเจนในช่วง 1000 ปีที่แล้ว เมื่อจีนเข้าปกครองดินแดนที่ต่อมากลายเป็นเวียดนาม

มีผู้ที่ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของเวียดนามมากมายหลายท่าน ผู้ศึกษาได้เลือกนำมาใช้อ้างอิงเป็นงานหลักมี 2 งาน คือ The Birth of Vietnam โดย Taylor Keith Weller (ค.ศ. 1983) และ Vietnam Civilization and Culture โดย Huard Pierre และ Durand Maurice (ค.ศ. 1998) งานแรกปรับปรุงมาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก และใช้อีกสารอ้างอิงหลักจากจีนและเวียดนาม ส่วนงานที่ 2 ใช้หลักฐานอ้างอิงหลักจากทั้งจีน เวียดนาม และฝรั่งเศส

จากผลงานการศึกษาประวัติความเป็นมาของเวียดนามโดย Huard และ Durand เราสามารถสรุปลักษณะสำคัญของเวียดนามและอนุমানความเกี่ยวข้องระหว่างคนเวียดนามกับคนไทในเวียดนาม ได้ดังนี้

1. “ความเป็นเวียดนาม” มีจุดเริ่มต้นเมื่อประมาณ 2000 ปีที่แล้ว
2. จีนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรวมตัวกันของคนพื้นเมืองเป็น “เวียดนาม” “ไท” และ “จาม”

3. “ความเป็นเวียดนาม” เกิดจากการผสมกลายกลืนของชนหลายเผ่าพันธุ์ ทั้ง Austronsiatic, Austronesian และมอญ-เขมร “จีน” ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในย่านเวียดนาม นับเป็นพันปี ก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็น “เวียดนาม” อยู่ด้วยอย่างมาก ทั้งในแง่ของการเป็น “ปัจจัยกระตุ้น” ที่ทำให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นเวียดนาม และการเป็น “ปัจจัยเนื้อหา” คือ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเป็นเวียดนาม ในประเด็นหลังนี้ หมายความว่า จีนก็เหมือนกับ “มอญ-เขมร” Austroasiatic และ Austronesian ที่มีส่วนอยู่ในความคิด ขนบธรรมเนียม ภาษา และวัฒนธรรมของเวียดนาม

4. คนที่พูดภาษาตระกูล “ไท” ทั้งที่เรียกตนเองว่าเป็น “ไท”/“ไต” และที่ไม่ได้เรียกตนเองว่าเป็น “ไท”/“ไต” อยู่ในดินแดนซึ่งเป็นเวียดนามในปัจจุบันมานานแล้ว และได้อยู่ใกล้ชิดกับคนเวียดนามมาตั้งแต่ต้น และเมื่อจีนเข้ามามีอำนาจและอิทธิพลปกครองเวียดนามทั้งไท และเวียดนามก็อยู่ใต้อาณัติของจีนมาด้วยกัน

ระบบที่จีนนำมาใช้ปกครองเวียดนามเมื่อประมาณพันปีที่แล้วนี้ มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเวียดนาม และคนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในเวียดนามในช่วงนั้นและในช่วงต่อมาเป็นอย่างมาก ในด้านการปกครอง การที่จีนจัดส่วนการปกครองเพื่อความสะดวกในการเก็บภาษีนั้น มีส่วนทำให้คนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาแต่เดิม คนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ในย่านเวียดนาม ต่างรวมตัวกันตั้งเป็นอาณาจักรแข่งข้อต่อการปกครองของจีน มีทั้งกลุ่มคนที่กลายเป็นเวียดนาม จาม และไท แต่กลุ่มคนเหล่านี้ในสมัยนั้นมิได้เป็นที่รู้จักในชื่อของเวียดนาม จาม หรือไท หากเป็นที่รู้จักในนามของชื่อราชวงศ์ ชื่อกษัตริย์ หรือชื่อผู้นำของกลุ่ม

สำหรับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับไท ชื่อซึ่งเป็นที่รู้จักและบันทึกไว้ในเอกสารประวัติศาสตร์ของจีน และเวียดนาม คือ “นุง” หรือ “นง” ที่ทราบว่ามีชื่อนี้เป็นคนที่พูดภาษาตระกูลไท ก็เพราะลูกหลานของกลุ่มคนที่ใช้ชื่อว่า “นุง” หรือ “นง” ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในจีนและเวียดนาม โดยเฉพาะผู้ที่สืบทอดสกุลโดยตรงจาก “นุง จื่อ เกา” ซึ่งตั้งตนเป็นกษัตริย์ยังมีอยู่ คนพวกนี้ยังใช้ภาษานุง ซึ่งเป็นภาษาตระกูลไท อยู่ในชีวิตประจำวัน อยู่ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ในเวียดนามเหนือที่เกาบัง (Cao Bang) ก็มีศาล (เจ้า) ของนุงจื่อเกาไว้ ให้คนไปกราบไหว้ เรื่องของนง จื่อ เกา มีบันทึกไว้ในเอกสารจีนอย่างละเอียดพอสมควร (Luo, 1997) ว่า ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (Sung) คนตระกูลนง (Nong) เป็นผู้ปกครองระดับโจว zhou อยู่ในย่านจังหวัด “กวางหยวน” (Quangyuan) ในปกครองของ Yongzhou เมื่อเข้าสู่ราชวงศ์ซ่ง Nong Quanfu เข้าสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์ซ่ง ทางราชสำนักแต่งตั้งพวกนง ให้มีตำแหน่งสูงในย่าน Yongzhou โดยไม่ให้ที่ดิน ต่อมา Nong Quanfu ก็ยึดเอา Longzhou เป็นดินแดนของตนเอง ดินแดนนี้อุดมไปด้วยทอง และเจริญรุ่งเรืองในยุคของ Nong Quanfu เมื่อเขามีอำนาจมากขึ้น เขาก็ตั้งตนเป็นจักรพรรดิเจ้าเจิง (Zhaozheng huangdi) และตั้งมเหสีเป็นจักรพรรดินี และเปลี่ยนชื่อจังหวัดของตนเองเป็นอาณาจักรจิงเชิง (Chang sheng guo) สภาพการณ์ในช่วงนั้นดินแดนของเขาอยู่ใต้ปกครองของทั้งจีนและเวียดนาม เพราะเมื่อจีนเปลี่ยนราชวงศ์เป็นราชวงศ์ซ่ง เวียดนาม (จีนเรียก Jiozhi เวียดนามเองเรียก Giao Chi) ตั้งตนเป็นอิสระและได้นำบรรพบุรุษของตนของ Nong Quanfu เข้าเป็นดินแดนของเวียดนามด้วย ทำให้พวกนงต้องจ่ายภาษีแก่ทั้งจีนและเวียดนาม เมื่อเมือง Changsheng แข็งแกร่งมีกำลังมาก

ขึ้น พวกนงก็หยุดจ่ายภาษีให้เวียดนาม ทำให้เวียดนามโกรธ ยกทัพไปปราบปรามและจับ Nong Quanfu ไปตัดเศียรในปี ค.ศ. 1039 ราชบุตรของพระองค์พระนามว่า นงจื่อเกา (Nong Zhigao) อายุ 14 ปี หนีไปพร้อมกับพระมารดาไปตั้งเมืองใหม่ชื่อ ต้าลี่ (Dali) ในปี ค.ศ. 1041 ในย่านที่ Nong Quanfu เคยมีอิทธิพล แต่เวียดนามภายใต้ Ly Duc chang ก็ตามไปปราบปรามได้สำเร็จ แต่ไม่ได้ฆ่า นงจื่อเกา และยังคงแต่งตั้ง “นงจื่อเกา” เป็นผู้ปกครองระดับโจว (zhou) ในเมือง “กวางหยวน” และให้ปกครองดินแดนระดับ “ตัง” (Dong) อีก 4 แห่งด้วย ในปี ค.ศ. 1045 “นงจื่อเกา” ตั้งอาณาจักรใหม่ เรียกชื่อว่า “หนานเทียน” (Nantian guo) ในย่านที่เป็น Jinxi (จินซี) ในปัจจุบัน อีก 3 ปีต่อมา เขาย้ายอำนาจอรวมไปถึงลุ่มน้ำโยว (You) และไม่ขึ้นต่อเวียดนาม (ตอนนั้นเรียกว่า Jiaozhi) เวียดนามส่งทัพเข้าปราบปรามแต่ก็ต้องพ่ายแพ้ต่อ “นงจื่อเกา” นงจื่อเกาจึงขยายอาณาเขตในย่าน “โหยว” ออกไปอีก เวียดนามเข้าปราบปรามเมืองของ “นงจื่อเกา” อีกในปี ค.ศ. 1049 ครั้งนี้ “นงจื่อเกา” แพ้ ต้องหลบหนีไปและขอความช่วยเหลือไปยังราชวงศ์ซ้อง (Song) หลายครั้งแต่ก็ถูกปฏิเสธทุกครั้ง เพราะราชวงศ์ซ้องไม่ต้องการผัดใจกับเวียดนาม ในปี ค.ศ. 1052 “นงจื่อเกา” ก็ก่อกบฏ ยึดดินแดนในการปกครองของจีนและฆ่าผู้ปกครองจีน เขาประกาศตั้งอาณาจักร “ต้าหนาน” (Da Nan Guo) และตั้งตนเป็นจักรพรรดิ Renhui สร้างปฏิทิน Qili ใหม่ และขยายดินแดนออกไปอีก พระองค์ยกทัพไปตีกวางโจว (Guangzhou) แต่ไม่สำเร็จ ราชวงศ์จีนส่งทัพมาปราบปรามทำให้พวก “นง” ต้องล่าถอยลงทางใต้และตะวันตก พวกนงรบชนะบ้าง แพ้บ้าง หลังจากนั้นจีนส่งขุนพลตั้งชิง (Di Qing) เข้าปราบ “นงจื่อเกา” ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1053 และนี่เป็นอาณาจักรนง หรือนง อาณาจักรของคนทีพูดภาษาตระกูลไท ที่เกี่ยวข้องกับเวียดนาม (น่าสังเกตว่า เมื่อเวียดนามปราบอาณาจักรของนงจื่อเกา ซึ่งมีชื่อว่า “ต้าหนาน” (Da Nan Guo) หรือ “อาณาจักรทักษิณไพศาล” ได้แล้วอาณาจักรของเวียดนามก็ได้ชื่อว่า Dai Viet (อาณาจักรเวียดนามไพศาล) ในปี ค.ศ. 1054-1164 ก่อนจะใช้ชื่อใหม่ว่า Annam ต่อมาจากนั้น คำว่า Da และ Dai เป็นคำภาษาจีนแปลว่า “ใหญ่” ทั้ง 2 คำ

จีนอาจจะมึ้นบันทึกที่เก่าแก่ยาวนานและสามารถบันทึกเรื่องราวได้อย่างละเอียด แต่บันทึกของจีนไม่มีชื่อเรียกเฉพาะสำหรับคนไท และคนเวียดนาม มีแต่ชื่อ “เยว่” (Yüeh) ที่ใช้เรียกคนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ โดยรวม นอกจากนี้ชื่อที่ใช้อ้างอิงถึงเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ยังใช้แตกต่างกันไปในยุคราชวงศ์ต่าง ๆ เช่น ในสมัยราชวงศ์หยวนและหมิง เรียกชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ในยูนนานว่า “ไปยี้” (Baiyi) และในคริสต์ศตวรรษที่ 13 กล่าวถึงการกบฏสำคัญของพวกเขาไปยี้ที่เมืองลูชวาน (Luchuan) ซึ่งก็คือ เมืองเม้าที่มีคนไตเป็นเจ้าฟ้าปกครองอยู่ ภาษาเขียนของจีนเองโดยธรรมชาติไม่สามารถบันทึกชื่อที่เป็นภาษาต่างชาติได้ เพราะเป็นภาษาเขียนประเภท

แทนคำ ถ้าชื่อได้ออกเสียงเหมือนคำจีนก็อาจเขียนได้ มิฉะนั้นชื่อก็ต้องเปลี่ยนไปออกแบบสำเนียงจีน เช่น “โคลาโคล่า” เขียนและออกเสียงเป็น “เซอโซว์เค่อเล่อ” หรือ “คลินตัน” เป็น “เค่อหลิงตัน” เป็นต้น

การหาชื่อของคนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ จึงต้องสืบสาวที่มาเอาจากเจ้าของชื่อเอง และจากคนกลุ่มข้างเคียงที่มีการติดต่อกันมาเป็นเวลานาน สำหรับชื่อเวียดนามเป็นชื่อเกิดใหม่ได้ไม่นาน และมีที่มาจากคำจีนว่า “เยว่” (Yüeh) (Taylor, 1983: 44) ส่วนคนไทยเรียกคนเวียดนามว่าเป็น “คนแคว” ดังปรากฏในนิทานเรื่องเล่าโบราณ เรื่องน้ำเต้าว่ามีคน 5 เผ่าพันธุ์อยู่ในน้ำเต้าลูกเดียวกัน คือ ข่า ไทดำ ลาว ฮ่อ และแคว นิทานปรัมปรานี้แสดงให้เห็นอย่างหนึ่งว่าคน 5 กลุ่มนี้รวมอยู่ในสังคมเดียวกันมาช้านาน และต่างก็มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่ได้เก็บรักษาไว้ ส่วนบันทึกเอกสารจีนเป็นหลักฐานที่แสดงว่า ย่านเวียดนาม ยูนนาน กวางสี กวางตุ้ง กวางโจว และไหหลำ เป็นที่อยู่ของคนหลายเผ่าพันธุ์มาเป็นเวลาหลายพันปีแล้ว และจีนก็ได้พยายามแผ่อำนาจเข้าไปปกครองคนเหล่านั้นนานมาแล้วเพื่อใช้แรงงานคนพวกนี้ปลูกข้าวส่งเลี้ยงกองทัพจีน (Luo, 1997: 59)

หลักฐานทางภาษาที่แสดงว่าคนไทยและเวียดนามเคยอยู่ในสังคมเดียวกันในสมัยโบราณ

การที่เรานับคนที่ไม่ได้เรียกชื่อตนเองว่าเป็นคนไทย/ไต เช่น นุง ไ้ เข้าเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไท (Tai) ก็เพราะคนนุง และไ้ ใช้ภาษาพูดที่มีลักษณะพื้นฐานเหมือนกับภาษาของคนพูดภาษาไทอื่น ๆ เช่น คำศัพท์พื้นฐาน และลักษณะไวยากรณ์อื่น ๆ การที่คนเหล่านี้ใช้ภาษาที่เหมือนกันทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันอยู่ห่างไกลกัน และไม่เคยติดต่อกันสัมพันธ์กันนับเป็นร้อย ๆ ปี แสดงว่าบรรพบุรุษของพวกเขาเหล่านี้เคยอยู่ในสังคมโบราณเดียวกัน ร่วมใช้ภาษาเดียวกันก่อนจะแยกย้ายถิ่นฐานกันไป จำนวนคำศัพท์โบราณ (Cognate) ที่เป็นมรดกตกทอดมายังภาษาไทยถิ่นในที่ต่าง ๆ มีประมาณ 2,000 คำ ไม่มีถิ่นใดมีคำโบราณครบทั้ง 2,000 คำ บางถิ่นใช้คำใหม่แทนคำมรดกบางคำเหล่านี้ไปบ้าง คำมรดกโบราณเหล่านี้สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมที่บรรพบุรุษของคนพูดภาษาตระกูลไท เช่น ปลูก เรือน เสา ฝา ไถ เกี่ยว ข้าว นา ผัก หมา ไก่ หมู เป็ด ห่าน ปู พ้อ ยา แม่ พี่ น้อง ฯลฯ คนไทยโบราณต้องมีวิถีชีวิตหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ด้วยกัน จึงใช้คำเหมือนกัน โดยหลักการทำงานเดียวกันนี้ คนเวียดนามกับคนไทยก็มีคำศัพท์ในภาษาเหมือนกันเป็นจำนวนมากหลายร้อยคำ คำที่เหมือนกันเหล่านี้เป็นคำที่มีใช้อยู่ในสังคมโบราณที่คนไทยกับคนเวียดนามเคยอยู่ร่วมกันเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สังคม และกิจกรรมในสังคมทั่ว ๆ ไปไม่ใช่คำศัพท์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัวหรือความคิดความเชื่อ เราจึงอาจตีความว่า

คนไทยกับคนเวียดนามเคยอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์กันในระดับสังคม ไม่ใช่ในระดับครอบครัว ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคำที่คนไทยและเวียดนามมีใช้เหมือนกัน หลายคำมีเสียงต่างกัน เพราะภาษาไทยและภาษาเวียดนามมีวิวัฒนาการแยกกัน เช่น เสียงโฆษะ (voice) ในภาษาไทยกลายเป็นเสียงอโฆษะ (voiceless) แต่เวียดนามไม่ได้เปลี่ยนและยังคงรักษาสีเสียงโฆษะไว้แบบเดิม คำภาษาเวียดนามที่เหมือนกับคำไทยที่ไม่ใช่เหมือนภาษาไทยถิ่นใดถิ่นหนึ่ง โดยเฉพาะ หากแต่เหมือนคำมรดกโบราณ ซึ่งมีใช้อยู่ในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป และบางคำบางถิ่นก็ไม่ใช้ ด้วยเหตุนี้คำบางคำจึงพบในภาษาไทย (Siamese) บางคำพบในภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ เช่น ไทในอินเดียน ในเมียนมาร์ และไม่ปรากฏในภาษาไทย (Siamese) เป็นต้น

เวียดนาม	ไท/ไทย	เวียดนาม	ไท/ไทย
คำ ความหมาย		คำ ความหมาย	
am อุ้ม = อุ้ม		con เด็ก = คน	
ang อ่าง = อ่าง		cam กำ = กำ (ในมือ)	
bo บ่อ = บ่อ		co cum เกาะกลุ่ม = เกาะกลุ่ม	
bung ห้าง = พุง		cha ทอด = (ผัด) ฉ่ำ	
be แพบ = แพบ		chi (so) ชี้, แสดง = ชี้	
bien เปลี่ยน = เปลี่ยน		chuoai กล้าย = กล้าย	
boi มาก, หลาย = บ่อย		(ออกเสียงเหมือนไทในจีน)	
ban บ้านบนเขา, กำเนิด = หมู่บ้าน		chap ผูกไว้ด้วยกัน = จับ	
ban goc ตั้งเดิม(บ้านกก) = บ้านเดิม		cheo (พาย) แฉว = แฉว	
ban เวลา = วัน, เวลา		to ถั่ว = ถั่ว	
(ตัวอย่างคำในภาษาเวียดนาม		tang ทาง = ทาง	
ban ngay ban mat = กลางวันแสด ๆ)		go เกาะ = เกาะ	
bai ไฟ = ไฟ		goc กก = “โค่น” ไม้ (ไททั่วไป)	
cang แกง = แกง		gan กลั่น, กรอง = กลั่น	
ca “กะ” ช่วงเวลา = กะ(กะเช้า, 2กะ)		go ไม้ = กอ (ไม้)	
ca “กา” (น้ำ) = กา (น้ำ)		hon ขวัญ = ขวัญ, หอน, ขอน ไทถิ่น	
cam กำ = กำ (ข้อห้าม)		it น้อย = เล็ก, น้อย, เล็กน้อย	
co คอ = คอ		khay เปิด, ให้ข้อมูล = ไช, เปิด	

เวียดนาม	ไท/ไทย
คำ ความหมาย	
khach แยก = แยก(ผู้มาเยี่ยม)	
khau เข็ม = “เข้า”ใน(เข้าปาก, เข้าคอ)	
kieng เกียง = เกียง (เตา 3 ขา)	
kim เข็ม = เข็ม	
khie ลำธาร = แคว(แม่น้ำ)	
khien ใส่(หวาย) = คัญ“ใส่”(ไทอาหม)	
kho จน = “จน” (ไทถิ่นในอินเดีย)	
lao “หลาว” = หลาว (อาวุธ)	
lua ไฟ = หลัว (ไทถิ่น) ฟืน	
luc “6” = “6” (หนูก-หรง)	
“6” (ไทถิ่นในอินเดีย)	
mãม้า = ม้า	
man หมื่น(ค่านับจำนวน) = หมื่น	
màn (มาญ)“มาน, มู่ลี” = มาน	
mất หมด = หมด	
mít ขนุน = (หมาก) มี, ขนุน (ไทถิ่น)	
mỏi ใหม่ = ใหม่ (ถิ่น-เหมือ)	
mão ชื่อปี(เหม้า) = ชื่อปี (เหม้า)	
(กับใจ, กับเหม้า)	
may เข็ม = ไหม (ด้าย)	
mang cut มังคุด = มังคุด	
mun “(กระ)บุงเล็ก” = กระบุง	
mun gao (กระ)บุงใส่ข้าว = กระบุง	
muòng หมู่บ้านบนภูเขา = เมือง	
muòngเหมือฝายเหมือ = เหมือฝาย	
(ไทถิ่น)	
mun ผุ, เปื่อย = ผุเป็นผง (ไทถิ่น)	
na (น้อย) หน้า = (น้อย) หน้า	

เวียดนาม	ไท/ไทย
คำ ความหมาย	
na หน้า(ไม้) = หน้า(ไม้)	
nang นาง = นาง	
này นี้, ที่นี่ = “นี้” (ไทถิ่นอินเดีย)	
neo แนว = แนว	
niêu เยี้ยว = เยี้ยว	
nui ดอย = ดอย	
num ห้วนม = นม	
nã (เถอะ)น้ำ = (เถอะ) น้ำ	
nán อยู่ต่อ = นาน	
nem แหนม(หมูเปรี้ยว) = แหนม	
nga งา (ข้าง) = งา (ข้าง)	
ngaay พรุ่งนี้ = พรุ่งนี้ (ถิ่น; ไทโบราณ)	
ngô ไร่ = ไร่	
phà ผ่า = ผ่า	
phi ผิ = ผิ	
quá กว่า, เกิน = กว่า	
(quá bán กว่าครึ่ง)	
quay ไกว = ไกว	
quat กวัด(กวัดข้าว) = กวัด	
ra โรคอีสุกอีใส = (โรค) ทำ	
rông มะ(โรง), มังกร = (มะ) โรง	
tai ฤๅ = ไถ่ (ฤๅ)	
thay แทนที่ = ไถ่	
traí (ออกเสียง “จาย”) ชาย = ผู้ชาย	
to ไทญ่, โต = โต	
viec งาน = งาน (ถิ่น)	
vong วง, กลม = วง	
vãi ไหว้ = ไหว้	

เวียดนาม

ไท/ไทย

คำ ความหมาย

vǎng ว่าง (เปล่า) = ว่าง (เปล่า)

xa สระ, ล้าง = สระ

คำที่ภาษาไทยและภาษาเวียดนามใช้เหมือนกันนี้ จัดเป็นคำโบราณ เพราะมีใช้ในสังคมโบราณในยุคก่อนที่คนไทยจะแยกย้ายกันไป คำเหล่านี้ปัจจุบันมีใช้ในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ รวมถึงไทยสยามและภาษาเวียดนามในปัจจุบันด้วย คำเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเสียงและความหมายในทั้ง 2 กลุ่มภาษา อายุของคำศัพท์เกิน 1000 ปี เพราะเมื่อคนไทยแยกย้ายกันไปตามถิ่นต่าง ๆ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13 นั้นมีคำเหล่านี้ใช้อยู่ในภาษาแล้ว คนไทยถิ่นต่าง ๆ จึงนำคำเหล่านี้ไปใช้ด้วย และในอีกแง่มุมหนึ่ง คำศัพท์นี้เป็นหลักฐานแสดงว่า คนไท และคนเวียดนามต่างก็มีเอกลักษณ์ของตนเองมาเป็นเวลานานแล้ว และต่างก็สามารถรักษา “ความเป็นไท” และ “ความเป็นเวียดนาม” ไว้ได้ ภายใต้กาลเวลาที่ยาวนานและพลวัตวัฒนธรรมที่เหนือกว่า

ความเป็นมาของคำว่า “ไท/ไต”

ถึงแม้จีนจะมีภาษาเขียนใช้บันทึกเรื่องราวเป็นเวลานานถึง 4,000 ปี แต่เราก็ไม่สามารถสืบค้นหาที่มาของคำว่า “ไท/ไต” จากหลักฐานจีนได้เพราะจีนไม่ได้ใช้ชื่อนี้เรียกคนไทยดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าจีนใช้คำว่า “เยว่” ซึ่งหมายถึง “คนป่า, คนเถื่อน” เรียกคนที่อยู่ดินแดนทางใต้ของจีนซึ่งมีหลายเผ่าพันธุ์มากจนคนจีนรวมเรียกว่า “คนป่า 100 เผ่า” หรือ “ไปเยว่” ส่วนคนไทย ขมุ ขาง มาง เวียดนาม ม้ง กะเหรี่ยง เย้า ฯลฯ ซึ่งอยู่เวียดนามทั้งหมด จีนก็เรียกรวม ๆ กันว่า “หนานเยว่” (คนเถื่อนทางใต้) เหมือนกันที่เราเรียกคนตะวันตกหลายเผ่าพันธุ์รวม ๆ กันว่า “ฝรั่ง” และเรียกคนตะวันออกหลายกลุ่มว่า “แขก” Luo Yong Xian ซึ่งพยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไทยจากหลักฐานจีนก็ไม่พบว่า มีการใช้คำว่า “ไท/ไต” เรียกเป็นชื่อกลุ่มคนเลย คำที่เขาพบที่อ้างอิงถึงคนพูดภาษาตระกูลไทมี 2 คำ คือ ฉานและลาว ในสมัยราชวงศ์ฮั่นมีบันทึกกล่าวถึง “ฉาน” 3 ครั้งด้วยกัน คือ ในปี ค.ศ. 97, ค.ศ. 107 และ ค.ศ. 120 บันทึกกล่าวว่าในปีดังกล่าวนี้ กษัตริย์ฉานได้นำบรรณาการไปถวายราชวงศ์ฮั่น Luo Yong Xian ตั้งข้อสังเกตว่า หลังจากราชวงศ์ฮั่นแล้วก็ไม่มีการใช้คำว่า “ฉาน” ในบันทึกจีนอีกเลย (Luo, 1997: 41) คำว่า “ฉาน” ในทางภาษาศาสตร์อธิบายว่า เป็นคำเดียวกับ “สยาม” ซึ่งเป็นคำที่คนเขมรและคนจามใช้เรียกคนไทย

ก่อนคริสตศตวรรษที่ 12 คนจีนในเมืองไทยในปัจจุบันก็ยังใช้คำนี้เรียกคนไทยออกเป็นลำเนียงจีนแต่จื๊วว่า “เซียม” ดังคำว่า “เซียมหล่อนัง” หมายถึง “คนไทย” อีกคำหนึ่งที่ Luo Yong Xian พบว่าจีนใช้กล่าวอ้างถึงคนพูดภาษาตระกูลไท คือ “ลาว” เขาพบว่าบันทึกราชวงศ์จิ้น (Jin) ซึ่งอยู่ช่วงระหว่าง ค.ศ. 265 - ค.ศ. 420 กล่าวถึง “ลาว” ว่าเป็นกลุ่มคนชาวเขาอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน พวกนี้ดูจะมีจำนวนมากและกระจายอยู่ตามเขต (Prefecture) ต่าง ๆ ใน Lingnan ถึง 25 เขตด้วยกัน และมีบันทึกว่า มีคนลาวรับราชการกับราชวงศ์จิ้นด้วย เช่น Ning Xing เป็นคนลาวที่ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าเขต (perfect) ของ Hepu จากปี ค.ศ. 581- ค.ศ. 618 ยานดังกล่าวนี้ในปัจจุบันมีคนจ้วง (พูดภาษาตระกูลไท) อยู่กันอย่างหนาแน่น (Luo, 1997: 47) นอกจากคำว่า “ลาว” และ “ฉาน” แล้ว ยังมีคำว่า “นง” จีนมีบันทึกเรื่องการกบฏครั้งใหญ่ของนง จื่อ เกา (Nong Zhigao) ชื่อของเขา “นง” หรือ “นง” ในปัจจุบันได้กลายเป็นชื่อของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทที่สำคัญกลุ่มหนึ่งในจีนและเวียดนาม ในปี ค.ศ. 1054 Nong Zhigao แข็งข้อต่อจีนและเวียดนาม ประกาศตั้งอาณาจักรของตนเองชื่อว่า Da Nan Guo หรือ “อาณาจักรได๋อันยิ่งใหญ่” แต่จีนและเวียดนามร่วมมือกันปราบ Nong Zhigao ได้ ทำให้อาณาจักรนี้ล่มสลายไปในเวลาอันสั้น นง จื่อ เกานับเป็นคนพูดภาษาตระกูลไท คนที่เป็นกบฏต่อจีนและสามารถตั้งอาณาจักรเป็นอิสระจากจีนได้ แต่ที่อยู่ได้เพียงระยะสั้น ๆ ก็โดนจีนปราบได้โดยอาศัยความร่วมมือจากเวียดนาม

โดยสรุปก็คือ มีบันทึกจีนกล่าวอ้างถึงคนพูดภาษาตระกูลไทหลายครั้ง โดยไม่ได้ใช้คำว่า “ไท” หรือ “ไต” เลย และเราอาจกล่าวได้ว่า จีนไม่ใช่คำว่า “ไท/ไต” เพื่ออ้างอิงถึงคนพูดตระกูลภาษาไท แม้กระทั่งในปัจจุบันคนจีนก็ยังใช้คำอื่นเรียกคนไทย คือ “เซียม~เซียน” คนชาติอื่นคงมีแต่คนในเวียดนามเท่านั้นที่เรียกคนไทยว่า “ไท” คนเวียดนามในปัจจุบันเรียกคนไทยว่า “ท่าย” และในเวียดนามก็มีชื่อเมืองว่า ท่ายบิญ (Thai Binh), ท่ายเหวียน (Thai Nguyen) ฉะนั้นที่มาของชื่อ “ไท/ไต” จึงน่าจะอยู่ในย่านเวียดนามนี้เอง แต่จุดกำเนิดของชื่อ “ไท/ไต” ไม่ใช่สิ่งเดียวกับจุดกำเนิดของคนที่พูดภาษาตระกูลไทและไม่ใช่สิ่งเดียวกับจุดกำเนิดของภาษาตระกูลไท เมื่อเริ่มมีการใช้ชื่อ “ไท/ไต” อ้างอิงถึงคนกลุ่มหนึ่งนั้น คนเหล่านั้นมีภาษาพูดและมีลักษณะเฉพาะตนอยู่ก่อนแล้ว และในกรณีของคนพูดภาษาตระกูลไทในเวียดนาม พวกเขายังมีญาติพี่น้องหรือคนพูดภาษาตระกูลเดียวกันอยู่ในจีนอีกด้วย เพราะชื่อ “ไท/ไต” เกิดขึ้นในเวียดนามและใช้อ้างอิงถึงเฉพาะคนที่พูดภาษาตระกูลไทเท่านั้น จึงทำให้คนพูดภาษาตระกูลไทที่อื่นมีชื่อเรียกต่างไปจาก “ไท/ไต” โดยที่มีภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างเหมือนกัน ส่วนคนที่ได้ชื่อว่า “ไท/ไต” ในเวียดนามบางกลุ่มก็ย้ายถิ่นฐานออกไปทำให้ชื่อ “ไท/ไต” เคลื่อนย้ายออกไปจากเวียดนาม แม้คนที่ใช้ชื่อ

“ไท/ไต” จะมีจำนวนมากและกระจายไปอย่างกว้างขวาง แต่ชื่อ “ไท/ไต” ก็เป็นชื่อใหม่ เกิดขึ้นภายหลังกลุ่มคนไทและลักษณะไทปลายประการ เมื่อพิจารณาจากการกระจายของคนนี้เรียกตนเองว่า “ไท/ไต” แล้ว เราก็สามารถกล่าวได้ว่าชื่อ “ไท/ไต” มีอายุไม่น้อยกว่าหนึ่งพันปี และอาจจะมียุคมากที่สุดถึง ประมาณ 2500 ปี ข้อเสนอฐานถึงที่มาของชื่อไทมี 2 ประการ ดังนี้

ข้อสันนิษฐานแรก ประวัติความเป็นมาของความเป็นชาติและคนเวียดนามในประวัติศาสตร์ระยะต้น ๆ คือ เมื่อพันปีก่อนคริสต์ศักราช อยู่ในรูปของตำนาน หลักฐานจากการบินทักประวัติศาสตร์มีหลังจากนั้นนานมาก และกษัตริย์องค์แรกของเวียดนามที่มีหลักฐานบันทึกอ้างอิงที่เชื่อถือได้คือ กษัตริย์ An Duong หลักฐานที่บันทึกเกี่ยวกับกษัตริย์องค์นี้เป็นหลักฐานในราชวงศ์จิ้น (Chin) ของจีน (Taylor, 1983: 21) บันทึกจีนกล่าวว่า กษัตริย์ An Duong สามารถปราบกษัตริย์ราชวงศ์ยู่แห่งอาณาจักร วันลาง (Van Lang อาณาจักรในตำนานของเวียดนาม) ได้ และตั้งอาณาจักรใหม่ที่มีชื่อว่า เออาหลัก (Au Lac) อาณาจักรนี้มีศูนย์กลางอยู่ที่ Tay-Vu อาณาจักรนี้ตั้งอยู่ย่านจังหวัด Cao Bang ซึ่งปัจจุบันมีคนพูดภาษาตระกูลไทอยู่เป็นจำนวนมาก นับว่าคำว่า Tay จึงเพิ่งปรากฏครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของเวียดนาม และผู้ปกครองอาณาจักรนี้ไม่ใช่คนเวียดนาม หากเป็นคนเยวที่มาจากจีน จึงเป็นที่สันนิษฐานกันว่า กษัตริย์ Au Duong เป็นคนไต (Doling, 1999: 267-268) และด้วยเหตุผลด้านภาษาว่า คนไทมีธรรมเนียมการเรียกชื่อคนตามชื่อสถานที่อยู่ ผู้เขียนบทความนี้จึงเสนอว่า Tay-vu ซึ่งเป็นชื่อศูนย์กลางของอาณาจักร Au Lac อาจเป็นที่มาของชื่อของคนที่อยู่ในเมืองนี้ คนในเมืองนี้ได้รับการขนานนามว่า เป็นคนไต (Tay) นอกจากนี้อาณาบริเวณที่เชื่อกันว่า เป็นดินแดนของอาณาจักรนี้คือ Cao-bang และจังหวัดใกล้เคียงชายแดนมณฑลกว่างตุงในปัจจุบันมีคนที่นี่เรียกตนเองว่า “ไต” อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชื่อ Tay-vu มีบันทึกอยู่ในเอกสารจีน อาณาจักร Au Lac ของคนไตมีอายุสั้นมาก คือจากปี 257 B.C. ถึง 110 B.C. เท่านั้น จีนส่งทหารมาปราบปรามอาณาจักร Au Lac และจีนก็มีบันทึกไว้ว่า นายพลฝ่ายซ้ายของอาณาจักร Au Lac เอง ช่วยฆ่ากษัตริย์ของ Tay-vu ได้สำเร็จในปี 110 B.C. จึงได้รับรางวัลจากราชวงศ์ฮั่น และเมื่อจีนได้อาณาจักร Au Lac แล้วก็ยุบ Tay-vu สร้างเมืองใหม่และไม่ใช่ชื่อ Tay-vu อีก จากจุดนี้แสดงว่ามีการรวมตัวกันทางการเมืองเป็นกลุ่มใหญ่และใช้ชื่อ “Tay” ร่วมกันแล้ว ช่วงเวลา 100 ปีที่เป็นศูนย์กลางอำนาจของ Au Lac อยู่ที่ Tay-vu นี้ เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ “พวกเยว” หลบหนีการรุกรานของจีนลงมาทางใต้ อาณาจักร Au Lac จึงเป็นที่รองรับคนพวกนี้ได้เป็นอย่างดี พวกเยวที่อพยพมาสมทบใหม่ในย่านนี้ ทำให้เกิดกลุ่มคนไตและคนนุงที่หนาแน่นในเขตที่เป็นเยียนบาย (Yian Bai), ลาวกาย (Lao Cai), ฮายาง

(Ha Giang), เกาบัง (Cao Bang) และล้งเซิน (Lang Son) (Doling, 1999: 269) มาจนถึงปัจจุบัน เมื่อคนเยวในสมัยโบราณอพยพจากจีนมาสู่เวียดนามนั้น ผู้ที่ไปอยู่ในเขต Tay-vu เดิม ก็ได้ชื่อว่าเป็นคน Tay ส่วนผู้ที่ไม่ได้อยู่ใน Tay-vu ก็มีชื่ออื่น เช่น นุงหรือชื่อตามตำบลที่อยู่ ดังที่เป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้คนที่พูดภาษาตระกูลไทจึงมีชื่อต่าง ๆ กันไป และอธิบายได้ว่า เหตุใดคนที่พูดภาษาตระกูลไทบางกลุ่มจึงไม่เรียกตนเองว่าเป็นไท/ไต

ข้อสันนิษฐานที่ 2 คำว่า “ไท” มาจากคำว่า “ต้า” และ “ไต” ในช่วงปี ค.ศ. 1052 “นงจือเกา” ตั้งอาณาจักรชื่อว่า “ต้าหนาน” (Da Nan) “นงจือเกา” เป็นคนพูดภาษาตระกูลไทและมีลูกหลานสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เมื่ออาณาจักรต้าหนานสลายลงใน ค.ศ. 1054 เวียดนามก็ตั้งอาณาจักรขึ้นในปีเดียวกัน ชื่อว่า Dai Viet ในอาณาจักรนี้มีคนไทรวมอยู่เป็นจำนวนมาก และคนไทที่อาศัยอยู่ในอาณาจักรเหล่านี้คงเรียกตัวเองว่า “ไต” ตามชื่ออาณาจักร ทั้ง “ต้า” และ “ไต” เป็นคำจีนคำเดียวกัน แต่ในที่นี้ใช้ต่างกัน และผู้ที่ใช้ชื่อคำจีนนี้ไม่ใช่คนจีน แต่เป็นผู้ที่ได้รับอิทธิพลจากจีน จีนเองเรียกคนทางใต้รวม ๆ กันว่า คนเถื่อนหรือ “เยว” แต่คนเยวเรียกชื่อตนเองแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ สำหรับคนไต/ไท มีธรรมเนียมเรียกชื่อตนเองตามชื่อบ้านเมืองที่อาศัยอยู่

ภาพรวมของคนพูดภาษาตระกูลไทในเวียดนามในปัจจุบัน

เวียดนามมีชนกลุ่มน้อยมากถึง 54 กลุ่ม เกือบเท่ากับจีนซึ่งมี 56 กลุ่ม คนหลายกลุ่มอพยพไปจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ตั้งแต่กว่า 2,000 ปีที่แล้ว และการอพยพมีต่อเนื่องมาจนถึงกระทั่งช่วง 200 กว่าปีที่แล้ว ส่วนใหญ่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในที่ซึ่งเป็นเวียดนามเหนือในปัจจุบันในจำนวนผู้อพยพหลายเผ่าพันธุ์นี้ก็มีคนพูดภาษาตระกูลไทรวมอยู่ด้วยหลายกลุ่ม อาทิ ไต นุง ไทดำ ลื้อ สาเหตุหนึ่งที่มีการอพยพจากจีนทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเข้าสู่เวียดนามเหนือ เป็นเพราะดินแดนย่านนี้ซึ่งอยู่ติดกับยูนนาน เป็นเส้นทางค้าขายระหว่างจีนกับอินเดีย (Luo, 1997: 39) และเนื่องจากเวียดนามเหนือมีชายแดนติดกับมณฑลยูนนานและกวางตุ้งของจีน เวียดนามจึงมีชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์เหมือนกับจีน เช่น คนนุง คนไต คนไทดำ คนลื้อ มีอยู่ทั้งในเวียดนามเหนือและจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ในเวียดนามมีชนเผ่าพันธุ์เดียวกันอยู่ในจีนด้วย และความสัมพันธ์นี้ทำให้มีการอพยพไปมาหากันอยู่ตลอดเวลา และการอพยพจาก “ทางเหนือ” หรือจากจีนสู่ทางใต้ ซึ่งในที่นี้คือ เวียดนามเหนือ ก็มีต่อเนื่องมาจนถึงช่วง 200-300 ปีที่แล้ว

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางด้านภาษาในแง่มุมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เราสามารถกล่าวได้ว่าคนพูดภาษาตระกูลไทอยู่ในเวียดนามมาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 2,500 ปี และคนไทยอยู่ในเวียดนามมานานก่อนที่จะเกิดมีชื่อ “ไท/ไต” ขึ้นในเวียดนาม

คนนุง

ภูมิหลังทั่วไป

คนนุงมีประชากรกว่า 700,000 คน นับว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนคนมากเป็นอันดับหกของเวียดนาม คนนุงส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดเกาบัง (Cao Bang) และลึงเซิน (Lang Son) ข้อมูลในการศึกษานี้เก็บมาจาก 2 จังหวัดนี้ “นุงฟานสิง” เก็บจากบ้านเฟียจิง (Phia Trang) ตำบลไฮเอียน (Hai Yen) อำเภอเกาล็อก (Caw Loc) จังหวัดลึงเซินและจากบ้านดุงกอ (Dung Co) อำเภอกวางฮัว (Quang Hoa) จังหวัดเกาบัง คนนุงอาศัยอยู่ในย่าน 2 จังหวัดนี้มาเป็นเวลานานหลายร้อยปี นอกจาก 2 จังหวัดนี้แล้ว ยังมีคนนุงอยู่ในเมืองอื่นๆ อีก ดังนี้ บักท้าย (Bac thai) ฮายาง (Ha Giang) เทวียนกวาง (Twyen Quang) ฮาบัก (Ha Bac) กวางนิง (Quang Ninh) และเล่ากาย (Lao Cai)

คนนุงมีหลาย “สกุล” ซึ่งเป็นคำนุงเรียกว่า “สิง” เช่น นุงแซนลาย นุงเกียง นุงอาน นุงอิง นุงลอย นุงพันสิง นุงเจ้า นุงก๊วยริน นุงช่วง นุงยิน นุงตุงซิน ผู้ที่ศึกษาภาษาตระกูลไทบางท่าน เช่น Janice E. Saul Nancy Freiburger Wilson มีความเห็นว่าคำว่า “นุง” เป็นคำที่ใช้รวมเรียกผู้คนหลายกลุ่มหลายภาษา ในจีนเองคำว่า “นุง” ใช้เรียกภาษาถิ่นหนึ่งซึ่งใกล้เคียงกับภาษากวางตุ้งและมีคนจีนในไซ่ง่อน (โฮจิมิน) ที่เรียกตัวเองว่าเป็น “นุง” ก็มี เวียดนามเองก็ใช้คำว่า “นุง” เรียกคนงานจีนที่ข้ามเข้าไปทำงานในเวียดนาม คนพวกนี้ไม่ได้พูดภาษาตระกูลไท ส่วนคนนุงที่ว่ามีหลายสกุลนั้นเป็นคนที่พูดภาษาตระกูลไทและไม่เรียกตัวเองว่าเป็นคนไทย แม้ภาษานุงและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวนุงจะคล้ายคลึงกับภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไต (Tay) แต่คน 2 กลุ่มนี้ก็มิได้เรียกว่าพวกเขามีความสัมพันธ์กัน คนนุงมองว่าคนไตเป็นคนอื่น เช่นเดียวกับ คนเขมร คนเย้า คนไตก็คิดในทำนองเดียวกันนี้กับคนนุง คนไตมองว่าคนนุงเป็นผู้ที่ “มาภายหลัง” คือเดินทางจากจีนเข้ามาภายหลังพวกตน เมื่อคณะผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ขายของในตลาดใหญ่ที่เกาบัง คนไตทุกคนเมื่อพูดถึงคนนุงมักกล่าวว่า คนนุงเดินทางเข้ามาอยู่เวียดนามหลังจากชาวไต ชาวไตมาอยู่แล้วเป็นสิบชั่วอายุคน ส่วนคนนุงก็มีคำพูดที่เกี่ยวข้องกับคนไตว่า “พวกเราคนนุงเดินเท้าเข้า

มาแบกพินมาด้วย ส่วนคนไต่เนาะเข่าเข้ามาเข้ามา แต่ตอนนี้สภาพเปลี่ยนเป็นตรงข้ามแล้ว” (Savina, 1924: v)

ในบรรดาหมู่บ้านคนพูดภาษาตระกูลไทที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลทั้งหมด หมู่บ้านชาวนุงเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด และชาวนุงจะเป็นผู้ดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงในตัวเองได้ดีที่สุด หมู่บ้านสามารถผลิตของกินของใช้เองได้เกือบทุกอย่าง ดังนี้

1. คนนุงทอผ้าไว้ตัดเย็บเพื่อนุ่งห่มเอง ผ้าที่คนนุงทอหน้าแคบเพียงประมาณ 20 นิ้ว เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทั้งหญิงและชายใช้ผ้าสีเดียวกัน ผู้หญิงนุ่งไม่ปักเย็บเพื่อประดับประดาเสื้อผ้า และกางเกงที่สวมใส่เหมือนผู้หญิงในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

2. คนนุงปลูกข้าวเป็นหลักและปลูกผักในนาด้วย ที่นาใกล้ ๆ บ้านหลายแปลงใช้เป็นที่สำหรับปลูกผักต่าง ๆ นาข้าวและนาผักของคนนุงมีน้ำขังหล่อตลอดเวลา หน้าหมู่บ้านคนนุงปลูกไร่ข้าวโพด ไร่มัน ถั่วลิสงและถั่วอื่น ๆ คนนุงได้ชื่อว่าเป็นเกษตรกรที่ปลูกผักได้ดีที่สุดในเวียดนาม (Dang Nghiem Van and others, 1993: 121)

3. คนนุงเลี้ยงเป็ด ไก่ ห่าน ไก่บริโภคไข่และเนื้อและเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้คนนุงเลี้ยงปลาในนาข้าวเหมือนคนไทกลุ่มอื่น ๆ อีกด้วย

ความเชื่อ

คนนุงในหมู่บ้านที่คณะผู้วิจัยไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในเกาบังและล้งเซินไม่ได้นับถือศาสนา คงนับถือแต่ผีเท่านั้น ผีของคนนุง (และคนไตด้วย) อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผีบรรพบุรุษและผีของชุมชน

ผีบรรพบุรุษเป็นผีของครอบครัว มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสุขภาพการกินดีอยู่ดี มีชีวิตที่เจริญมีความสุขของคนในครอบครัว ผีอีกประเภทหนึ่งเป็นผีชุมชน เกี่ยวข้องกับการทำนา การประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งหมู่บ้าน

ผีบรรพบุรุษอยู่ในบ้าน บนแท่นในห้องกลางบ้าน เมื่อเข้าประตูก็จะเห็นแท่นมีป้ายมีอักษรจีนเขียนบนแผ่นป้าย แท่นหนึ่งมีป้ายหลายอันเป็นสัญลักษณ์แทนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อมีการไหว้ผีบรรพบุรุษตามเทศกาลก็จะไหว้ที่แท่นนี้ ส่วนผีชุมชนที่อยู่ “เรือนถู่/ถ่อ” ซึ่งเป็นแหล่งก่อสร้างมีหลังคาอยู่บนเสาสูง เรือนนี้ถ้ามีฝาจะมีฝาด้านหลังด้านเดียว ด้านหน้าและด้านข้างอีก 2 ด้านเปิดโล่ง ใกล้ ๆ ฝาด้านมีโต๊ะวาง 1 ตัว ไว้เป็นที่สำหรับวางของเมื่อมีการไหว้ตามเทศกาล คนในหมู่บ้านจะกำหนดวันเพื่อทำพิธีไหว้พร้อมกัน เมื่อถึงเวลาแต่ละบ้านจะนำของไปเซ่นไหว้ เช่น ไก่ ขนม กับข้าว เมื่อไหว้เสร็จแล้วก็จะแลกเปลี่ยนของเซ่นไหว้

วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2545

กันและนำกลับไปปรับปรนที่บ้าน ผีชุมชนนี้ไหวเพื่อปกป้องรักษาชุมชนให้ท่านทำไร่ได้ผลดี ให้ชาวชุมชนอยู่ดีมีสุข ให้หมู่บ้านโชคดี ไม่มีเรื่องร้ายและโรคภัยเข้ามาใกล้ภัย “เรือนถู่/โถ่” นี้ เป็นเรื่องของสังคมระดับหมู่บ้าน ไม่มีใครนำเรื่องส่วนตัวมาพูดอวดอวดพรหรือไม่มีใครมาไหว “เรือนถู่/โถ่”

บ้าน

บ้านของคนนี้มี 2 ชนิด ชนิดหนึ่งยกพื้นสูงเหมือนเรือนไต่ทั่วไป เสาไม้ฝังลงดิน แต่ตั้งอยู่บนก้อนหิน ที่บันไดขึ้นบ้านโดยทั่วไปมีอ่างใส่น้ำไว้สำหรับล้างเท้า อีกชนิดหนึ่งพื้นติดดินเหมือนบ้านคนเวียดนาม บ้านแบบนี้มักมีเพดานสูง ทำให้สามารถยกพื้นในบ้านเป็นชั้นลอยได้ทั้งด้านซ้ายและขวาเมื่อเข้าประตูไป พื้นที่ยกลอยใช้เก็บของใช้ต่าง ๆ มีบันไดที่ใช้สำหรับปีนขึ้นชั้นลอย เมื่อไม่ใช้บันไดนั้นก็ยกไปเก็บที่อื่น มักจะไม่พาดพิงไว้ เพราะชั้นลอยอยู่ในบริเวณด้านข้างของแท่นบรรพบุรุษทั้ง 2 ข้าง และด้านข้างนี้ใช้เป็นที่นั่งนอน ส่วนเรือนครัวแยกออกไปต่างหากด้านข้าง

การแต่งกาย

ผู้หญิงและผู้ชายแต่งตัวคล้ายกันคือ นุ่งกางเกงยาวและใส่เสื้อแขนยาวผ่าหน้าคอตั้ง ผ้าเป็นสีครามเข้มเหมือนกันหมด ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับที่ชาวไทยในประเทศไทยเรียกว่า “เสื้อดำ” ไว้ใส่ทำนา และในประเทศไทยเสื้อที่เรียกกันว่า “เสื้อดำ” ส่วนใหญ่เป็นสีน้ำเงินเข้ม (ที่เป็นสีดำก็มีแต่น้อยกว่า) ผู้หญิงมีผ้าโพกศีรษะสีดำ โพกนรอบศีรษะเหมือนหมวกดำ ในกรณีที่มีคนในครอบครัวเสียชีวิต ผู้หญิงจะใช้ผ้าดิบผูกรอบศีรษะ ส่วนลูกชายนุ่งผ้าสีผ้าดิบเป็นการแสดงว่าไว้ทุกข์ ผู้หญิงนุ่งทอผ้าและปลุกต้นฝ้ายและต้นครามไว้ทอผ้าและย้อมผ้าเอง

ภาษา

คนพูดภาษานึ่งมีหลายกลุ่มและแตกต่างกันมาก ทำให้นักภาษาศาสตร์แบ่งภาษานึ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ นึ่งที่มีลักษณะของภาษาไทยสาขากลาง (Central Tai) และนึ่งที่มีลักษณะของภาษาไทยสาขาเหนือ (Northern Tai) นึ่งในการศึกษานี้เป็นนึ่งที่จัดว่าเป็นภาษาในสาขากลาง เมื่อคณะผู้วิจัยสัมภาษณ์คนนึ่งและพูดคุยกันเองในระหว่างหมู่บ้านนั้น คนนึ่งสามารถเข้าใจภาษาไทยได้มาก มีหลายครั้งที่คนนึ่งบอกเล่าของคณะผู้วิจัยว่าไม่จำเป็นต้องแปลเป็นภาษาเวียดนามให้เขา เพราะเขาเข้าใจคำถามที่ผู้สัมภาษณ์พูดเป็นภาษาไทยแล้ว ในบางกรณี

อาจจะเป็นการกล่าวอ้างที่เกินเลยความจริงไปบ้าง แต่ในหลายกรณีก็เป็นจริง แม้ภาษานุงจะเป็นภาษาสาขากลาง (Central branch) มีวิวัฒนาการแยกต่างไปจากภาษาสาขตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern branch เช่น ไทย ลาว) แต่คำศัพท์ภาษานุงก็ยังมีคำศัพท์มรดกจำนวนมากเหมือนภาษาไทยในประเทศไทย และต่อไปนี้เป็นลักษณะโครงสร้างภาษานุงโดยสังเขป

ภาษานุง

ผู้พูดภาษานุงถิ่นตะวันตกจะใช้คำเรียกตนเองและภาษาของพวกเขาว่า “นอง” (noŋ⁴) หรือ “นุง” (nuŋ⁷) ส่วนคนอื่นบางครั้งก็เรียกคนพวกนี้ว่า “โท” (Tho) (Gedney, 1991)

ระบบเสียงภาษานุง

ระบบเสียงภาษานุงถิ่นตะวันตก ประกอบด้วย

1. พยัญชนะ มี 24 เสียง :

ph		th	ch		kh	
p		t		c	k	ʔ
b		d				
m		n		ɲ	ŋ	
	f	s	ʃ			h
	v	l		y		

2. สระ มี 10 เสียง :

i	uu	u
e	ə	o
ɛ	a/aa	ɔ

3. วรรณยุกต์ มี 5 เสียง :

- 1 เสียงจัตวา - เริ่มต่ำ
- 2 เสียงโท - เริ่มต่ำ
- 3 เสียงกลาง - ต่ำ
- 4 เสียงกลาง - สูง

5 เสียงสูง – glottalized

ตัวอย่างประโยค

1. nam ⁶
น้ำ	sau ¹
ใส	pan ⁴
เป็น	nam ⁶
น้ำ	tuŋ ²
ขุ่น
2. cuu ⁴
เมื่อ	cin ¹
กิน	nam ⁶
น้ำ	too ²
ด้วย	baw ³
กระบอก
3. cuu ⁴
เมื่อ	cin ¹
กิน	leŋ ⁴
กลางวัน	toŋ ¹
ทอง	thoo ²
ห่อ
4. cuu ⁴
เมื่อ	cam ¹
อยู่	nam ⁶
น้ำ	ǎaw ⁴
เรา	koo ²
ก่อ

คนไต (Tay)

คนไตเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของเวียดนาม คือ ประมาณหนึ่งล้านสองแสนคน (Doling, 1999: 267) คนไตกระจายอยู่ในหลายจังหวัดของภาคเหนือ อาทิ เกาบัง ลังเซิน บักห้าย ฮาเกียง กวางนิง เอียนม่าย เล่ากาย เตรียนกวาง โลเจา ฮา บัก เป็นต้น การเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุด แสดงให้เห็นว่า เดิมหรือในสมัยโบราณคนไตต้องเคยเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการปกครอง จึงทำให้ “ไท/ไต” กลายเป็นชื่อสามัญใช้เรียกคนในปกครองได้ ในทำนองเดียวกับชื่อ “นุง-นง” เมื่อเริ่มต้นเป็นชื่อสกุลของผู้นำเท่านั้น เมื่อผู้นำสามารถตั้งอาณาจักรได้ก็สามารถรวบรวมผู้คนไว้ในชื่อ “นุง” ได้ คนไตอยู่ในย่านเวียดนามมาเป็นเวลานาน จนมีอีกชื่อหนึ่งว่า “ไท” คำ ๆ นี้ก็คล้ายกับคำว่า “ฝรั่ง” หรือ “แขก” ในภาษาไทยในประเทศไทยในแง่ที่ว่า เป็นคำที่ใช้อ้างอิงถึงคนหลายเชื้อชาติหลายภาษา “ไท” หรือ “กู” หมายถึง คนพื้นเมือง คนที่อยู่ในอาณาบริเวณนี้มาก่อนผู้อื่น ชื่อนี้ชี้ว่าคนไตอยู่ในย่านเวียดนามเหนือมานาน และจากประวัติความเป็นมาของคนในย่านนี้เราได้ทราบจากหลัก

ฐานทางภาษาแล้วว่า คนพูดภาษาตระกูลไทมีส่วนร่วมในอาณาจักรสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในเวียดนามมานานกว่า 2,000 ปี

เพราะกลุ่มคนไทมีประชากรเป็นจำนวนมาก และกระจายกันอยู่ในที่ต่าง ๆ ห่างไกลกัน และคนไทไม่มีโอกาสพบกันมากนัก จึงทำให้ภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนเหล่านี้แตกต่างกันไปตามแต่ละถิ่น แต่โดยรวมแล้วคนไทมีความคล้ายคลึงกับคนนุงมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคนไทและคนนุงอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่าคนพูดภาษาตระกูลไทตระกูลกลุ่มอื่น ๆ มีโอกาสติดต่อสื่อสารกันมากกว่าคนอื่น ๆ ผู้บอกภาษาไทที่เป็นผู้ชายมักให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนนุงโดยเฉพาะด้านภาษาว่าเหมือนกันอย่างไร ในทำนองเดียวกันคนนุงก็มักให้ข้อมูลความแตกต่างระหว่างคนนุงกับคนไทแก่ผู้วิจัย

คนไทได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการปลูกข้าวและมีเทคนิควิธีการทำนาที่ก้าวหน้าเหมือนกับคนเวียดนามซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ นอกจากข้าวแล้วคนไทยังปลูกพืชผักอื่น ๆ เพื่อขายด้วย อาทิ ผักชี ถั่วงอก อบเชย ในบางแห่งคนไต่ก็ปลูกชาด้วย (Dang Nghiem Van and others, 1993: 112) และเหมือนกับคนนุง คนไต่ยังปลูกฝ้ายและครามเพื่อไว้ทอผ้าและย้อมผ้าเอง

บ้าน

บ้านของคนไต่ยกพื้นสูงและใช้เสาจากไม้ต้นใหญ่ เสาบ้านคนไต่จึงดูใหญ่เมื่อเทียบกับเสาขยกพื้นของคนกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มมอญ-เขมร ลักษณะพิเศษของบ้านคนไต่คือ มักมี軒หรือระเบียง บางบ้านอาจทำระเบียงรอบบ้าน ระเบียงนี้คนไต่เอาไว้ตากสิ่งของและพืชผักบางอย่าง และเสาบ้านของคนไทไม่ฝังในดินแต่ยกตั้งไว้บนก้อนหินก้อนเดียวบ้าง สองก้อนบ้าง บางครั้งก้อนหินที่ใช้รองรับเสาซ้อนกันถึง 3-4 ก้อนก็มี แต่การทรงตัวของเสาก็ดูมั่นคงดี

การแต่งกาย

ผู้หญิงและผู้ชายไต่แต่งตัวคล้ายกันคือ นุ่งกางเกงขากว้างและใส่เสื้อแขนยาวผ่าอก สีครามเข้ม หญิงไต่ไม่ปักและประดับประดากางเกงและเสื้อเหมือนหญิงไต่ในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ถ้าจะมีการประดับประดาบ้างก็ใช้ผ้าสีอื่นกันตามขอบแขนหรือปกเท่านั้นเอง ผู้หญิงไต่มีวิธีการผูกผ้าโพกศีรษะที่แตกต่างไปจากคนนุง ซึ่งโพกผ้าให้ดูกลมเป็นหมวก แต่ผู้หญิงไต่ผูกผ้าให้มีลักษณะยาวและมีชายปล่อยยาวลงข้างหลัง

ความเชื่อ

คนไตก็เหมือนคนอีกสามกลุ่มในการศึกษาที่นับถือผี และไม่ได้นับถือศาสนา ผีของคนไตที่เห็นได้ในหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผีบรรพบุรุษ หรือผีในครอบครัว และผีส่วนรวม คือ ผีของหมู่บ้าน บ้านคนไตทุกหลัง มีแท่น หรือโต๊ะบูชาตั้งไว้ซิดผนังของห้องใหญ่กลางบ้าน เมื่อก้าวเข้าไปในประตูบ้านของคนไต สิ่งแรกที่จะเห็นคือ โต๊ะบูชา บันไดจะมีป้ายไม้สัญลักษณ์ของผีหรือคนในครอบครัวที่ตายไปแล้ว ถ้าผู้ตายมีอายุน้อยกว่า 35 ปีก็จะไม่ได้ขึ้นแท่นบูชา หรือถ้าเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานก็ไม่ได้ขึ้นป้ายขึ้นแท่นอีกเช่นกัน เมื่อมีเรื่องสำคัญเกิดขึ้นในครอบครัว เช่น เมื่อสมาชิกในครอบครัวแต่งงาน ก็ต้องมีการบอกกล่าวและกราบไหว้ผีบรรพบุรุษที่โต๊ะบูชา หรือเมื่อสมาชิกในครอบครัวป่วยไข้ก็ต้องมีการบอกกล่าวและขอความช่วยเหลือจากผีบรรพบุรุษ โต๊ะบรรพบุรุษนี้เป็นเสมือนตัวแทนของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว คนที่ยังมีชีวิตอยู่สามารถพูดจาบอกเล่าเรื่องให้ผีฟังได้เองโดยตรง ไม่ต้องพูดผ่านตัวแทนอื่น แม้โต๊ะผีบรรพบุรุษจะมีความสำคัญมากและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในบ้าน แต่คนไตก็ไม่ให้ความสำคัญในการดูแลโต๊ะนี้มากนัก ที่ปรากฏมีเหมือนกันทุกบ้าน คือ อาจวางสิ่งเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นของผีบรรพบุรุษได้ด้วย เช่น ถ้าใครยืมตม่น้ำชาอยู่ใกล้ ๆ ของก็อาจวางถ้วยน้ำชาลงบนโต๊ะนี้ได้

หมู่บ้านไตทุกหมู่บ้านมีเรือนผีหมู่บ้านเรียกว่า เรือนโถ่เหมือนหมู่บ้านคนนุง แต่สิ่งก่อสร้างมีลักษณะต่างกัน เรือนโถ่ของคนไตมีลักษณะเหมือนกระท่อมในนา มีฝาดผนังสามด้านเป็นดิน ด้านหน้าเปิด บางแห่งก่อผนังกันแดด ๆ ใต้ด้านหน้า ส่วนใหญ่จะนำกิ่งหนามใหญ่วางปิดกันไว้ด้านหน้า ภายในเรือนโถ่ว่างเปล่า ไม่มีรูปหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น คนในหมู่บ้านมีกำหนดการไหว้ผีหมู่บ้านเป็นประจำ โดยเฉพาะเมื่อเริ่มฤดูทำนา ถ้ามีเหตุร้ายเช่น โรคระบาด คนในหมู่บ้านก็จะรวมตัวกันไปไหว้ผีหมู่บ้าน ในการไปไหว้แต่ละบ้านจะทำอาหารไปวางถวายข้างในเรือนโถ่ แต่เนื่องจากเรือนโถ่มีขนาดเล็ก ดังนั้นชาวบ้านก็ต้องวางอาหารบนพื้นบ้านหน้าด้วย

ระบบเสียงของภาษาไททาดแค

ระบบเสียงของภาษาไททาดแค ประกอบด้วย

1. พยัญชนะ มี 23 เสียง :

p	t	c	k	
ph	th		kh	ʔ
b	d			
m	n	ɲ	ŋ	
f	s			h
	z		y	
	l			
	l	r	y	

2. สระ มี 9 เสียง :

i	u	u
e	ɛ	o
ɛ	a	ɔ

3. วรณยุกต์ มี 5 เสียง :

- 1 เสียงสามัญ
- 2 เสียงเอก glottalized
- 3 เสียงโท glottalized
- 4 เสียงเอก
- 5 เสียงสูง glottalized

(ใช้ระบบของ William J. Gedney)

ตัวอย่างประโยค

1. ประธาน + กริยา + กรรม + ส่วนขยาย เช่น

krn³ cin zaaw² krn³ tay¹ law³ suu³ thuu² yan³ tai
คน จีน เรียก คน ไต เรา เป็น ถู-ยัน-ไต

2. ประธาน + ไม่ + กริยา + กรรม เช่น

krɯn ³	tay ³	hɔŋ ¹	law ³	mii ¹	say ²	pay ¹	saa ¹	viak ³
คน	ไต	ของ	เรา	มี	ใช้	ไป	หา	งาน
kap ¹	toɔ ¹ ko?							
กับ	คนอื่น							

คนไทดำ

ภูมิหลัง

คนกลุ่มนี้เรียกตนเองว่าเป็น “ไต” เช่นเดียวกับคนกลุ่มที่สอง แต่คนอื่นทั่วไปเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ไทดำ” ทางการของเวียดนามนับคนไทดำกับคนไทขาวและไทแดงเป็นกลุ่มเดียวกัน มีประชากรรวมกันกว่า 1 ล้านคน นับเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากกลุ่มคนไต (Tay) ในบรรดาคนพูดภาษาตระกูลไทในเวียดนามทั้งหมด คนไทดำเป็นกลุ่มคนที่มีประวัติศาสตร์ล่าสุดได้เป็นผู้ปกครองระดับ “เจ้า” (Chau) มากที่สุด “เจ้า” เป็นส่วนการปกครองระดับล่างที่สมัยจีนปกครอง “ดินแดนตอนใต้” อยู่ ย่อมให้คนท้องถิ่นเป็นผู้ปกครองในระดับนี้ได้ มีบันทึกจีนว่า ผู้ปกครองเหล่านี้เรียกตัวเองว่าเป็น “เจียว-จ้าว” มีมากมายหลายแห่ง (Huard and Durand, 1998: 29) มาถึงสมัยเวียดนาม คำว่า “เจ้า” (Chau) กลายเป็นคำว่า “จ” และมีส่วนการปกครองของคนไทที่เรียกชื่อว่า “สิบสองเจ้าไท” ในจดหมายเหตุไทยสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกชื่อดินแดนเหล่านี้ว่า “สิบสองจุไท” เป็นดินแดนในปกครองของไทดำ 8 เมือง คือ เมืองแดง เมืองคล้าย เมืองตุง เมืองม่วย เมืองลา เมืองโมะ เมืองวาดและเมืองสาง อีก 4 เมืองเป็นไทขาว คือ เมืองไล เมืองมน เมืองเจียง เมืองบาง (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2544: 3) ล่าสุดในการทำสงครามขับไล่ฝรั่งเศสออกจากเวียดนามนั้น ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ มีส่วนช่วยราชวงศ์เวียดนามอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มไทดำ เมื่อทำสงครามชนะฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1945 เวียดนามก็ยอมให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่ชนกลุ่มน้อย ประวัติศาสตร์ส่วนนี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างคนไทดำ (และไทขาว) กับคนพูดภาษาตระกูลไทกลุ่มอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดีขึ้น อาทิเช่น คนไทดำ (และคนไทขาว) มีภาษาเขียน มีพิธีกรรมระดับเมือง และผู้หญิงไทดำนอกจากจะทอผ้า ย้อมผ้าเหมือนผู้หญิง “ไท” กลุ่มอื่น ๆ แล้วยังประดิษฐ์ลวดลายขีดที่สวยงาม ประดับประดาเสื้อฮู้และผ้าโพกผม (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2544: 8) ต่างกับคนไทกลุ่มอื่น ๆ อีก 3 กลุ่ม ที่มีแต่พิธีกรรมระดับหมู่บ้านเท่านั้น และผู้หญิง “ไท” กลุ่มอื่นก็ได้ประดิษฐ์งาน “ศิลปะ” ในทำนองเดียวกับงานของผู้

หญิงไทดำ เหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ คนไทดำเคยเป็น “ชาวเมือง” ในระบบที่มีเจ้าเมืองเป็นคนไทมาเป็นเวลานาน ส่วนคน “ไท” กลุ่มอื่น (ในการศึกษานี้) นั้นสืบทอดมรดกวัฒนธรรมของ “ชาวนาน” ธรรมดาเท่านั้น

ที่อยู่อาศัย

“เฮือน” หรือบ้านของคนไทดำ ยกพื้นสูง เสาบ้านไม่ฝังลงดิน แต่ตั้งบนก้อนหิน เหมือนบ้านคนไต (Tay) และมี “ใต้ถุนบ้าน” ซึ่งสามารถใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบาย อาทิ ตั้งตุกไว้ทอดผ้า เป็นที่วางของใช้และเก็บของใช้ชิ้นใหญ่ ๆ เช่น สีสัด ไถ เสื่อผืนโต (สานด้วยตอก) บ้านคนไทดำมีขนาดใหญ่กว้างขวาง แต่ไม่มีการกั้นฝาห้อง ส่วนใหญ่ใช้ผ้าเป็นม่านกั้นระหว่างห้องเท่านั้นเอง บ้านคนไทดำมีบันไดขึ้นลง 2 ทาง หน้าบ้านเป็นบันไดใหญ่สำหรับแขกและผู้คนทั่วไป หลังบ้านเป็นบันไดเล็กสำหรับผู้หญิงขึ้นลง และเข้าออกบ้านโดยไม่ต้องผ่าน “แขก” ผู้มาเยี่ยมเยียน

อาชีพ

คนไทดำก็เหมือนคน “ไท” กลุ่มอื่น ๆ ที่ทำนาเป็นอาชีพหลักและชีวิตประจำวันของชาวไทดำก็ผูกพันอยู่กับการทำนา ผู้หญิงไทดำมักเดินไปดุนาที่มีต้นข้าวขึ้นแล้ววันละหลายครั้ง เหตุผลหนึ่งคงเป็นเพราะนาอยู่ใกล้บ้าน และพื้นที่การทำนามีมาก ต้องการการดูแลที่ทั่วถึง ผู้หญิงไทดำที่ไปนามักไป “ดายนา” หรือ “ดายหญ้า” ถอนวัชพืชออกจากนา แม้แต่เด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ก็ทำหน้าที่นี้อย่างจริงจัง นาคคนไทดำจึงเชี่ยวชาญไปด้วยต้นข้าวและปราดจากวัชพืช นอกจากปลูกข้าวแล้ว คนไทดำยังปลูกมัน พักแพง น้ำเต้า มันสำปะหลัง ฝ้าย และคราม ในปัจจุบันคนไทดำไม่ได้ทอดผ้าและย้อมผ้าเองทุกครัวเรือนเหมือนสมัยก่อน ในหมู่บ้านขนาด 40-50 หลังคาเรือน มีบ้านที่มีทุกทอดผ้าไม่ถึง 10 หลัง คนไทที่หัวบ้านลาวซึ่งทั้งหมู่บ้านมีทุก 2 บ้าน กล่าวว่าในปัจจุบันพวกตนนิยมซื้อผ้ามากกว่าทอดเอง แต่ยังนิยมซื้อผ้าพวกไทกันเองจากหมู่บ้านอื่น

ความเชื่อ

คนไทดำนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านและผีเมือง การไหว้ผีทั้ง 3 ประเภทนี้ก็เพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้าน และเพื่อความสงบร่มเย็นของเมือง ตามลำดับ บ้านของคนไทดำมีมุมสำหรับผี (รายละเอียดดูสุมิตร ปิตพิพัฒน์, 2544) ทุกคนในครอบครัวต้องมีผีบรรพบุรุษคอยคุ้มครอง ในบ้านจึงมีมุมสำหรับผีบรรพบุรุษ การมีผี

ประจำตัวจะปรากฏชัดเมื่อผู้หญิงแต่งงาน และย้ายบ้านไปอยู่กับครอบครัวสามี ผู้หญิงต้องนำ ผีบรรพบุรุษของตนเองไปด้วย แต่ไม่นำเข้าบ้าน เพราะฝ่ายสามีก็มีผีบรรพบุรุษอยู่แล้ว ภรรยา จึงต้องสร้างเรือนเล็ก ๆ ให้อยู่นอกบ้าน แต่อยู่รั้วเดียวกัน ทุกครั้งที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ในครอบครัว คนในครอบครัวจะต้องไหว้และบอกผีบรรพบุรุษ เช่น เมื่อมีการแต่งงาน การ เกิดภายในครอบครัว

การแต่งกาย

คนไทยนิยมใส่เสื้อผ้าสีดำ ผู้หญิงนุ่งซิ่น ใส่เสื้อแขนยาว เสื้อผ่าด้านหน้า และนิยมใส่ กระดุมเป็นแถวยาวเรียงตั้งแต่คอถึงเอว ผู้ชายปัจจุบัน แต่งกายแบบคนเวียดนามสมัยใหม่ทั่ว ไป คือ นุ่งกางเกงใส่เสื้อเชิ้ต

ระบบเสียงภาษาไตดำ

ระบบเสียงภาษาไตดำ ประกอบด้วย

1. พยัญชนะ มี 21 เสียง :

-p-	-t-	c-	-k-	-ʔ-
	th-		kh-	
b-	d-			
-m-	-n-	ɲ-	-ŋ-	
f-	s-			h-
	(z-)			
v-	l-	-y-	-w	-uʔ

2. สระ มี 10 เสียง :

i	uu	u
e	ʉ	o
ɛ	a/aa	ɔ

3. วรรณยุกต์ มี 6 เสียง :

- 1 เสียงเอก (ต่ำ)
- 2 เสียงจัตวา
- 3 เสียงโท glottalized
- 4 เสียงตรี
- 5 เสียงสามัญ
- 6 เสียงโท (กลาง-ต่ำ)

ตัวอย่างประโยค

1. mi⁴ si² lu⁵ caay⁴
มี สี ลูก ชาย (มีลูกชายสี่คน)

2. pay¹ kep² fak²
ไป เก็บ ผัก

3. vaw⁶ tay⁴ dam¹
พูด ไต ต่ำ

คนไ้

ภูมิหลัง

คนไ้เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีประชากรมากเป็นลำดับที่ 24 ของเวียดนาม คือมีคนประมาณ 38,000 คน คนไ้มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อเช่น ฉ้าง หยาง สะฉั่น ปูน้า ปูน้า เป่าถิ่น รุ่งจ๊า (Dang Nghiem Van and other, 1993: 129) ในบรรดาคน 4 กลุ่ม ในการศึกษาที่คนไ้เป็นกลุ่มที่ย้ายมาจากจีนล่าสุด คือเมื่อประมาณ 200 ปีที่แล้ว (Achliesinger, 1998: 71) เพราะเป็นผู้ที่มาจากภายหลังชนกลุ่มอื่น ๆ คนไทกลุ่มอื่น ๆ ได้จับจองที่นาบนที่ราบไปหมดแล้ว พวกไ้จึงต้องสร้างบ้านเรือนอยู่บนเขา คนไ้จึงเป็นกลุ่มคนพูดภาษาตระกูลไท ที่ตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่ในระดับสูงขึ้นไปบนภูเขามากที่สุดแต่ก็ยังไม่สูงเท่าพวกชาวเขาอื่น ๆ เช่น พวกม้ง พวกเย้า

ที่อยู่อาศัย

คนไต้ใน Lao Cai ในการศึกษาที่สร้างบ้านติดพื้นดินเหมือนคนจีนและคนเวียดนาม แต่เพดานและหลังคายกสูงและทำชั้นลอยไว้เก็บของ ที่ชั้นลอยมีบันไดพาดจากพื้นล่าง บันไดนี้ไม่ติดอยู่กับที่แต่เป็นบันไดเดี่ยวที่ผู้ใช้สามารถเคลื่อนย้ายได้ การสร้างบ้านให้พื้นติดดินนับเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากการก่อสร้างบ้าน “ไท” แบบดั้งเดิมซึ่งปรากฏในเพลงพื้นบ้านที่พรรณนาถึงวิธีการปลูกบ้านแบบดั้งเดิมแบบที่พ่อสอนให้ปลูกว่า มีเสาสูงใหญ่หลายสิบต้น เอาไว้ใช้ผูกควายตัวผู้และควายตัวเมีย ในปัจจุบันคนไต้สร้างคอกให้ควายอยู่ใกล้ ๆ บ้าน อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าบ้านและใกล้ทางเดิน บ้านคนไต้โดยเฉลี่ยมีอาณาบริเวณกว้างขวาง และมีบ่อน้ำใหญ่ขุดไว้รองรับน้ำที่ไหลลงมาจากเขา คนไต้และคนอื่น ๆ ใช้ต้นไม้เป็นท่อน้ำจากเขาลงสู่บ่อขุด

ความเชื่อ

คนไต้นับถือผีเหมือนคน “ไท” อีก 3 กลุ่มในการศึกษานี้ คนไต้ นับถือผีบรรพบุรุษ ผีหมู่บ้าน และเชื่อว่ามีผีร้ายอยู่ในธรรมชาติ ตามประตูป้านของคนไต้จึงมี “ตะเหลว” ไว้เหนือชื่อประตูเพื่อกันไม่ให้ผีร้ายเข้าในบ้าน ทุกหมู่บ้านมี “ดงเสือ” อยู่ที่ต้นไม้ใหญ่ในป่าใกล้หมู่บ้าน เป็นความเชื่อว่าผีที่คุ้มครองหมู่บ้านอยู่ที่ต้นไม้ที่เรียกว่า “ดงเสือ” นี้ ชาวไต้ประกอบพิธีกรรมกราบไหว้บูชาผีหมู่บ้านที่ “ดงเสือ” ปีละ 2 ครั้ง ผู้ประกอบพิธีมีชื่อว่า “ป้อเก๊า” (พ่อเค้า?) เมื่อประกอบพิธีนี้ชาวไต้จะปิดหมู่บ้านไม่ให้คนจากนอกหมู่บ้านเข้าไปในหมู่บ้าน โดยทั่วไป คนไต้จะใช้ต้นไม้ขวางไว้ที่ประตูเข้าหมู่บ้าน เป็นสัญลักษณ์บอกว่า “ห้ามเข้า” ในบ้าน คนไต้มีโต๊ะตั้งสำหรับบูชาผีบรรพบุรุษ เหมือนกับของคนนุงและคนไต และโอกาสในการไหว้ผีบรรพบุรุษของคนไต้ก็เหมือนกับของคน “ไท” อื่น ๆ คือ เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของคนในครอบครัวเกิดขึ้น พ่อแม่ก็ต้องจัดพิธีไหว้ผี เช่น เมื่อมีคนเกิด มีการแต่งงาน

การประกอบอาชีพ

คนไต้ทำนาเป็นอาชีพหลัก นาสของคนไต้อยู่บนภูเขามีสระดับสูงกว่านาของคน “ไท” อื่น ๆ คนไต้ทำนาขั้นบันไดปลูกข้าว นอกจากนี้ก็ปลูกอบเชย ข้าวโพด มันสำปะหลัง มัน และผักอื่น ๆ ด้วย คนไต้เลี้ยงสัตว์อื่นนอกเหนือจากควายด้วย คือ ม้า หมู ไก่ คนไต้มักเป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงสัตว์ในทุ่งนาทั้งควายและไก่ ทุกปีคนไต้ประกอบพิธี “ไปไร่ไปนา” เมื่อเริ่มฤดูทำนาเหมือนคนไต (Tay)

การแต่งกาย

เดิมผู้หญิงชาวไญ่รุ่งขึ้นยาว และมีลวดลายปักตามชายผ้า แต่ปัจจุบันนิยมนุ่งกางเกงลีดำและใส่เสื้อคอตั้งแขนยาวแบบเวียดนามหรือจีน และติดกระดุมป้ายไปข้างซ้าย ไม่ใช้อยู่ตรงกลางเหมือนของคนไทยดำ มีผ้าคาดเอวสีแดง ผู้หญิงไญ่นิยมใช้ผ้ากั้นประดับคอและปลายแขน ผู้ชายนุ่งกางเกงดำ หรือใส่กางเกงสมัยใหม่

ระบบเสียงภาษาไญ่

ระบบเสียงภาษาไญ่ ประกอบด้วย

1. พยัญชนะ มี 26 เสียง :

p		t	c	k	ʔ
ph		th	ch	kh	
b		d		g	
m		n	ɲ	ŋ	
f	θ	s			h
v		l, r	y	w	u

2. สระ มี 11 เสียง :

2.1 สระเดี่ยว มี 8 เสียง :

i	u	u
	ɤ	
e	a/aa	o

2.2 สระผสม มี 3 เสียง ได้แก่ ia ua และ ua

3. วรณยุกต์ มี 6 เสียง :

- 1 เสียงสามัญ (33)
- 2 เสียงเอก (22)
- 3 เสียงจัตวา (13)
- 4 เสียงตรี (454) เสียงตรี
- 5 เสียงโท (41)
- 6 สามัญสูง (45)

ตัวอย่างประโยค

1. ti¹ saan⁵ ɔn²miŋ⁵
เขา เก่ง ดูหมอ (เขาดูหมอเก่ง)
2. ho⁶ hoy² ma¹ te² ti¹
พวก คนรับใช้ มา เชิญ เขา (พวกคนรับใช้มาเชิญเขา)
3. ti¹ day⁶nia¹ ɲaŋ⁵ ni⁶ bo² kaan⁶
เขา ได้ยิน ดัง นั้น ไม่ กล้า (เขาได้ยินดังนั้นก็ไมกล้า)

รายละเอียดเพิ่มเติม

- ✦ ผศ. กรรณิการ์ วิมลเกษม อ. สุนทรีย์ พิรุณสาร อ. สุภรณ์ ปรีชาอนันต์ และ
อ. พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวั่งเจริญ เป็นกองบรรณาธิการของรายงานวิจัย
เรื่องคนไทในเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- ภัททิยา ยิมเรวัต. 2544. ประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เรณู วิชาศิลป์. 2539. พงศาวดารไทอาหม. ถ่ายถอดและแปล. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์
แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สมิตร์ ปิติพัฒน์. 2544. ศาสนาและความเชื่อไทดำในสิบสองจุไทย ประเทศเวียดนาม. รายงาน
วิจัยต่อสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Achliesinger, Joachim. 1998. *Shill Tribes of Vietnam*. Volume 2. Bangkok:
White Lotus Tress.
- Ahom Buranji. 1985. Translated and edited by Rai Sahib Golap Chandra Barua.
Spectrum Publications Guwahati.

- Dang Nghiem Van, Chu Thai Son, Luu Hung. 1993. *Ethnic Minorities in Vietnam*, Hanoi: The Gioi Publishers.
- Doling, Tim. 1999. *Mountains and Ethnic Minorities. North West Vietnam*. Hanoi: The Gioi Publishers.
- Huard Pierre and Durand Maurice. 1998. *Viet Nam Civilization and Culture*. Third Edition. Hanoi: Ecole Française D' extreme Orient.
- Li, Fang-Kuei. 1960. "A tentative classification of Thai dialects." In *Culture in History, Essays in Honour of Paul Rodin*, pp. 951-959. Edited by Stanley Diamond, New York: Columbia University Press (for Brandeis U.)
- . 1977. *A Handbook of Comparative Tai*. Hawaii: The University Press of Hawaii.
- Luo, Yong Xian. 1997. *The Subgroup Structure of the Tai Languages. A Historical Comparative Study*. Journal of Chinese Linguistics, Monograph series number 12.
- Saul, Janice E. and Nancy Freiburger Wilson. 1980. *Nung Grammar*. Publication Number 62. The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington.
- Savina, F. M. 1924. *Dictionnaire Etymologique Français-nung-Chinois*. Hong Kong: Soc. Miss Etrang.
- Gedney, W.J. 1991. "William J. Gedney's The Yay Language." In *Michigan Papers on South and Southeast Asia. No. 38. Center for South and South East Asia*. Edited by Thomas John Hudak. The University of Michigan.
- Tien Ju-K'ang. 1986. *Religious Cults of the Pai-I along the Burman-Yunnan Border*. Southeast Asia Program. Cornell University.
- Taylor, Keith Weller. 1983. *The Birth of Vietnam*. Barkeley, Los Angeles. London: University of California Press.
- Tu dien Viet-Anh. 1998. *Vietnamese - English Dictionary*. Ho Chi Minh: Nha Xuat Ban TP.